

Editoriaal – De krijgsmacht: geweldsinstrument

De inzet van de krijgsmacht impliceert geweldgebruik. Reacties op geweldgebruik door Nederlandse militairen in Irak tonen op de eerste plaats aan dat onze maatschappij zich hiervan bewust is geworden. Bovendien lijkt er draagvlak te ontstaan voor het feit dat hierbij slachtoffers kunnen vallen. Maar ook bleek dat de beoordeling van militair functioneel geweld niet eenvoudig is. Als instrument van de democratische rechtsstaat dienen militairen het gebruik van deze bijzondere bevoegdheid – geweldgebruik – te verantwoorden. In ieder geval intern, maar indien nodig ook voor een onafhankelijke rechter. Ontwikkelingen in de taakstelling van de krijgsmacht zullen invloed hebben op het beoordelen van militair geweld. Allereerst lijkt de deelname aan gevechtsoperaties in het verschieft te liggen. Daarnaast blijkt dat in 'vredesoperaties' gevechtssituaties voorkomen. Bovendien kan de krijgsmacht in toenemende mate bij binnenlandse geweldssituaties betrokken raken. Deze ontwikkelingen vragen niet alleen binnen de krijgsmacht om bezinning maar ook daarbuiten.

P. A. L. Ducheine en G. F. Walgemoed – Militair functioneel geweld

De Nederlandse krijgsmacht is in een breed spectrum met taken belast waarbij militairen geweld kunnen aanwenden. Zij mogen, zo nodig, militair functioneel geweld toepassen. Verantwoording daarover afleggen past in onze democratische rechtsstaat en doet recht aan eventuele slachtoffers. Deze toetsing kan ook bijdragen aan de legitimiteit en het verminderen van onzekerheid bij toekomstige operaties. Het College van Procureurs-generaal stelde in oktober 2004 een aparte Aanwijzing vast voor militairen die functioneel geweld toepassen. De auteurs zetten de inhoud van de Aanwijzing uiteen. Zij analyseren vervolgens de Aanwijzing aan de hand van drie vragen: op wie is de Aanwijzing van toepassing? Op welke situaties ziet de Aanwijzing toe? En: wat is het effect? Zij gaan zij in op mogelijke knelpunten in de praktijk en besluiten met conclusies.

R. Dorsman – Een pleidooi voor kennisbewust management

Het materieellogistiek commando van de landmacht is een zogenaamde 'kennisintensieve' organisatie. Kennismanagement is echter geen eenvoudige taak. Te beginnen bij de eerste vraag: waar is welke kennis aanwezig? Informatie, het fundament voor kennis is – net als geld – een belangrijke productiefactor. Informatie op een harde schijf opslaan is één ding; kennis gebruiken heeft altijd te maken met menselijk talent. De auteur zet uiteen hoe dit commando aan kennismanagement werkt. De bevindingen zijn ook relevant voor de toekomstige Defensie Materieel Organisatie. Ook daar moeten immers kennis en talent worden gemanaged.

A.L.W. Vogelaar, P.H.J. Olsthoorn en F.J. Kramer – Decentraal leiderschap bij vredesoperaties

Vredesmissies behoren tot de kerntaken van de krijgsmacht. Deze operaties vragen organisatorische flexibiliteit. Zij doen ook een beroep op de zelfstandigheid van relatief jonge commandanten die grote verantwoordelijkheden dragen. Opdrachtgerichte commandovoering is een leidend beginsel in de landmacht-doctrine. Dit concept dwingt tot een delegatie van bevoegdheden. De auteurs presenteren de resultaten van hun onderzoek rond autonomie, met name op het niveau van groep en peloton. Het onderzoek is gebaseerd op interviews met militairen van vier bataljons die in verschillende periodes in Bosnië-Herzegovina dienden. In de afsluitende beschouwing gaan de auteurs in op het probleem van delegatie.

L. Polman – Good guys en bad guys

In Darfur bestaan er geen goeieriken en slechteriken. Beide partijen, regeringssoldaten en rebellen, maken zich schuldig aan massamoord, verkrachtingen en rooftochten. Karremans zei hetzelfde. In 'zijn' enclave waren niet alleen onschuldige slachtoffers. Van de veertigduizend vluchtelingen waren er vierduizend militair. Dergelijke 'refugee warriors', als vluchteling vermomde militairen, militia en rebellen, waren en zijn overal te vinden: Bosniacs, Palestijnen, de Hutu-interahamwe, de Kmer Rouge, de Taliban, de Polisariostrijders, enzovoort. Zij gebruiken de echte vluchtelingen als schild en als lokeenden voor hulp. Dat mag niet en dus bestaan ze niet volgens de UNHCR. De internationale (hulp)gemeenschap ligt operationeel op de knieën en is overgeleverd aan de grillen van geboefte. Wat Karremans tien jaar geleden zei, is wáár. Toen in Srebrenica en nu in Darfur.

F. Matser – Mean & lean

De auteur schetst, vanuit een historisch terugblik, de toekomstige ontwikkelingen in de defensieorganisatie tot 2020. Hij ziet defensie zich daarin ontwikkelen naar een zeer kleine bestuursstaf, voornamelijk bestaande uit controlers en smart buyers, die per vredesoperatie op maat materieel en personeel verwerven en inzetten. Als bonus worden de financiële problemen waarmee de Nederlandse overheid in de komende decennia wordt geconfronteerd, opgelost.